

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กรมราชทัณฑ์ มีภารกิจหลักที่สำคัญ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การแก้ไขฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ต้องขัง รวมทั้งปรับสภาพจิตใจให้สำนึกผิด มีความพร้อมที่จะประพฤติตนเป็นพลเมืองดีภายหลังพ้นโทษ โดยการจัดการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศาสนา ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขังตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจ ยกระดับ การศึกษา ฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง และเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้ววนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก (กรมราชทัณฑ์, 2539)

อดีตการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังเป็นการใช้แรงงานถือว่าการลงโทษอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้ควบคู่กับโทษจำคุกและงานที่ใช้ผู้ต้องขังเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ต่อมาได้ปฏิรูปแรงงาน ผู้ต้องขังเป็นการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังได้ขยายสาขาอาชีพออกไปเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับความถนัด ความต้องการ ความรู้ ความสามารถของผู้ต้องขัง และความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อผลิตมีจำนวนมากขึ้น กรมราชทัณฑ์จึงได้จัดงานนิทรรศการผลิตภัณฑ์ราชทัณฑ์ขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์งานของกรมราชทัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ว่ากรมราชทัณฑ์ได้พัฒนาฝึกอาชีพให้กับผู้ต้องขัง สำหรับรายได้จากการจำหน่ายสินค้าได้แบ่งกำไรสุทธิส่วนหนึ่งเป็นรางวัลให้กับผู้ต้องขังไว้ใช้จ่ายระหว่างต้องโทษและกันส่วนหนึ่งให้กับนักโทษ เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ แต่ก็ยังไม่เพียงพอในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขัง จะเห็นได้ว่ามีผู้ต้องขังจำนวนหนึ่งได้รับการปล่อยตัวไปแล้วยังกลับมาต้องโทษซ้ำอีกในคดีต่าง ๆ ที่รุนแรงขึ้นและอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิดซ้ำนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่กระทำไปเพราะได้รับความบีบคั้น กดดันทางสังคมและเศรษฐกิจ มิใช่เป็นอาชญากรโดยสันดาน (กรมราชทัณฑ์, 2549)

จากปัญหจำนวนประชากรผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ยังคงเดิม ข้ำเกิดจากข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามภารกิจที่กรมราชทัณฑ์ตั้งไว้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงสภาพจิตใจของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังมีแต่ความเครียดอยู่ตลอดเวลา ทำให้ภารกิจในการควบคุม

แก้ไขและฟื้นฟู ทำได้ด้วยความสามารถของมนุษย์ใหม่มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมทั่วไปมีการนำเครื่องจักร เครื่องมือ ที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาในกระบวนการผลิตมากขึ้น ในขณะที่เจ้าหน้าที่ยังคงไม่อาจตามทัน กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านอัตรากำลัง งบประมาณ สถานที่และทักษะความรู้ สมัยใหม่ ภาพลักษณ์ขององค์กร และข้าราชการกรมราชทัณฑ์จึงถูกมองว่าล้าหลังและเป็นแหล่ง รวมของความโหดร้าย การฝึกอาชีพให้ผู้ต้องขัง จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างและมีอุปสรรคปัญหา หลายประการ โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขัง ซึ่งถ้าการเตรียมความพร้อม ล้มเหลวแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

การเตรียมความพร้อมด้านการฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง เป็นภารกิจของกรมราชทัณฑ์ ในการพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดี มีฝีมือ เพื่อที่ว่าเมื่อพ้นโทษออกไปแล้วจะได้มีงานทำ มีรายได้ เลี้ยงตนเองและครอบครัว และไม่กระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติ ภารกิจ ดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ ได้แก่ การยอมรับจากคนอื่น ความก้าวหน้าในงานมี โอกาสจะเจริญในสังคม และความรับผิดชอบที่สูงขึ้น
2. องค์ประกอบด้านความอยู่รอดในองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง เงินเดือน ความปลอดภัยในการทำงาน สภาพการทำงาน
3. องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ บุคคลย่อมมีภูมิหลังที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ นำไปสู่ความแตกต่างทางทัศนคติ ค่านิยม รวมถึงความแตกต่างสิ่งแวดล้อม ทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ย่อมทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน
4. องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมในองค์กร การที่บุคคลพึงพอใจในการทำงานมีผลมาจาก สิ่งแวดล้อม ภายในองค์กร เช่น ขนาดองค์กร ลักษณะการจัดการองค์กร การควบคุม การบริการ การจัดการความขัดแย้ง ความร่วมมือในองค์กร

การฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการฝึกวิชาชีพจาก เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์บางสาขาอาชีพ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ก็ไม่มีทักษะความรู้ หรือความถนัดแต่ อย่างไม่ใด ประกอบกับมีปัญหาลูกอุปสรรคผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ทำให้ประสิทธิภาพในการฝึกวิชาชีพ ลดลง โดยมีปัญหาข้อจำกัดด้านอาคารสถานที่และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ต่อการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ว่าหลังจากผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้วสามารถนำความรู้จากการฝึกวิชาชีพในเรือนจำ ไปใช้ประโยชน์ได้มากนักน้อยเพียงใด เนื่องจากเรือนจำหรือทัณฑสถานมิได้มีการประเมินผลการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ
2. เพื่อศึกษาทัศนะของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต่อการเตรียมความพร้อมด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง
3. เพื่อศึกษาทัศนะต่อปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขัง
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาวิจัยนี้ ทำการศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่ด้านฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม จำนวน 47 คน เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร จำนวน 12 คน ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จำนวน 14 คน และทัณฑสถานหญิงกลาง จำนวน 34 คน รวมทั้งหมด 107 คน

นิยามศัพท์ในการศึกษา

1. การเตรียมความพร้อม หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถในการวิชาชีพเฉพาะ ทำให้มีงานทำรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ภายหลังพ้นโทษ
2. การฝึกวิชาชีพ หมายถึง การให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเน้นการฝึกฝน ให้มีประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะด้านและเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพต่าง ๆ ที่สามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้โดยง่าย

3. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หมายถึง เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ผู้ที่ทำหน้าที่ฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ส่วนฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

4. ส่วนฝึกวิชาชีพ หมายถึง ส่วนที่ทำหน้าที่วางแผน และดำเนินงานฝึกวิชาชีพให้ผู้ต้องขัง ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในพื้นที่ตามความต้องการของตลาด และความถนัดของผู้ต้องขัง พัฒนาคุณภาพของผู้ต้องขังด้านการฝึกวิชาชีพ ประเภทต่าง ๆ จัดการวัดดุติบ การตลาด ผลิตภัณฑ์ และการบริหารการเงินทุนฝึกวิชาชีพ

5. ปัญหา-อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

6. ผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ หมายถึง ผู้ต้องขังที่เหลือโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

7. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของการกระทำหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในที่นี้ หมายถึง ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีต่อการเตรียมความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการเตรียมความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพ ให้แก่ผู้ต้องขังก่อนพ้นโทษ
2. ทราบทักษะของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต่อการเตรียมความพร้อมด้านการฝึกวิชาชีพ ให้แก่ผู้ต้องขัง
3. ทราบทักษะต่อปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการเตรียมความพร้อมด้านฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง
4. ได้ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง